OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

**Lausunto**

14.9.2023

Perustuslakivaliokunnalle

# K 2/2023 vp Hallituksen vuosikertomus 2022 – Oikeusministeriön lausunto toimenpiteistä niiden eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta, jotka on hyväksytty perustuslakivaliokunnan mietinnön perusteella

Oikeusministeriö täydentää hallituksen vuosikertomuksessa 2022 esitettyä seuraavasti:

**Viittomakieltä käyttävien oikeudet (HE 294 vp –EV 346/2014 vp)**

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sen turvaamiseksi, että viittomakieltä käyttävien oikeudet toteutuvat koko maassa siten kuin heidän kielellisiä oikeuksiaan koskevaa lainsäädäntöä laadittaessa on tarkoitettu

Hallituksen vuosikertomuksen liitteessä 3 (13) kuvatut tiedot viittomakieltä käyttävien oikeuksista ovat edelleen paikkansapitäviä. Täydennyksenä voidaan todeta seuraavaa:

Viittomakieliasioiden neuvottelukunnan edellinen kokous järjestettiin tammikuussa 2023. Seuraavan kokouksen ajankohtaa ei ole vielä sovittu. Poliittiset keskustelut kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessista ovat käynnissä. Kun tieto prosessin jatkosuunnitelmista selviää, on tarkoituksenmukaista suunnitella neuvottelukunnan työtä tämä tieto huomioon ottaen.


| Postiosoite<br>Postadress | Käyntiosoite<br>Besöksadress | Puhelin<br>Telefon | Faksi<br>Fax | S-posti, internet<br>E-post, internet |
|---|---|---|---|---|
| Oikeusministeriö<br>PL 25<br>FI-00023 Valtioneuvosto<br>Finland | Eteläesplanadi 10<br>00130 Helsinki<br>Finland | 0295 16001<br>Internat.<br>+358 295 16001 | 09 160 67730<br>Internat.<br>+358 9 160 67730 | kirjaamo.om@gov.fi<br>www.oikeusministerio.fi<br>www.justitieministeriet.fi |

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan kielellisiä oikeuksia edistetään jatkamalla kansalliskielistrategiassa ja kielipoliittisessa ohjelmassa määriteltyjen toimenpiteiden toteuttamista. Kielipoliittisen ohjelman mukaan lisätään tietoisuutta viittomakielisistä lapsista ja nuorista kieli- ja kulttuuriryhmänä. Lisäksi lisätään viranomaisten tietoisuutta viittomakielisiä koskevien kieli- ja vammaisnäkökulmien rinnakkaisuudesta sekä viittomakielen merkityksestä lapsen kielenkehityksen ja perheiden sisäisen kommunikaation kannalta. Toimenpidettä viedään oikeusministeriön osalta eteenpäin keskeisesti joko viittomakieliasioiden neuvottelukunnan työn tai kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessin kautta. Kielipoliittisen ohjelmaan perustuva selvitystyö siitä, mitä perustuslain 17 §:n 3 momentin säännös oikeudesta ylläpitää ja kehittää omaa kieltä ja kulttuuria käytännössä tarkoittaa eri kieliryhmien osalta on alkanut ulkopuolisen tutkijan selvityksenä elokuussa 2023. Selvitys on tarkoitus julkistaa tammikuussa 2024.

Valtioneuvoston kanslian asettama työryhmä (26.10.–23.6.2023) kuurojen ja viittomakielisten valtiollisen totuus- ja sovintoprosessin käynnistämisen valmistelusta kokoontui kuusi kertaa vuonna 2023. Työryhmä jätti ehdotuksensa valtioneuvoston kanslialle 23.5.2023. Ehdotus sisältää mandaattiluonnoksen ja luonnoksen totuus- ja sovintosihteeristön asettamisesta. Lisäksi STM teetti selvityksen kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessin yhteyteen järjestettävästä psykososiaalisesta tuesta (STM muistio 2023:31) Työryhmän ehdotuksen mukaan prosessin tarkoituksena olisi. Poliittiset keskustelut totuus- ja sovintoprosessin käynnistämisestä ovat kesken.

Viittomakielilain arviointia koskeva selvitystyö on oikeusministeriössä kesken.

Pamela Sarasmo, hallitussihteeri, oikeusministeriö

**Ahvenanmaan itsehallintolain muuttaminen (HE 320/2018 vp – EV 259/2018 vp – EK 26/2019 vp)**

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimiin Ahvenanmaan itsehallintolain kokonaisuudistuksen toteuttamiseksi.

Hallituksen vuosikertomuksen liitteessä 3 (s. 14) kuvatut tiedot Ahvenanmaan itsehallintolain kokonaisuudistuksen etenemisestä ovat edelleen paikkansapitäviä.

Täydennyksenä voidaan todeta seuraavaa.

Oikeusministeriö päätti 24.3.2023 asettaa virkamiestyöryhmän (VN/3796/2023; Hanke OM024:00/2023, www.om.fi ) muun muassa Ahvenanmaan itsehallintolain kokonaisuudistuksen jatkovalmistelun edistämiseksi.

Ahvenanmaa-työryhmän 2023 tehtävänä on yhdessä Ahvenanmaan maakunnan hallituksen kanssa valmistella hallituksen esityksen jatkovalmistelua uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi, jonka tarkoituksena on itsehallinnon kehittäminen ja uudistaminen. Mietintönsä työryhmän on tältä osin annettava tämän vuoden lopussa.

Toimeksiannon mukaan Ahvenanmaa-työryhmän tehtävänä on kokonaisuudistuksen valmistelevassa tarkoituksessa arvioida ja selvittää ainakin seuraavia kysymyksiä:

1. Perustuslain ja itsehallintolain keskinäistä suhdetta sekä perustuslakimuutosten vaikutuksia maakunnan lainsäädäntövaltaan, ottaen huomioon, että Suomen perustuslain säätäminen ei muuttanut Ahvenanmaan asemaa Suomen valtiosäännössä (HE 1/1998, s. 177, PeVM 10/1998 vp, s. 34–35). Perustuslain eräiden vastaavien säännösten ottamista itsehallintolakiin;
2. Valtakunnan tehtävien antaminen viranomaisille Ahvenanmaalla ja päinvastoin sekä tällaisen valtakunnan lainsäädännön soveltaminen. Kysymyksenasettelu sisältää kysymyksen Ahvenanmaan kuntien ja itsehallintoviranomaisten valtakunnan lainsäädännön tehtävistä ja niiden korvaamisesta;
3. Ahvenanmaan maaherraa ja tämän nimittämistä koskeva sääntely;
4. Lisäsäännöksiä kielestä; sekä
5. Maakuntapäivien ja eduskunnan välistä toimivallanjakoa poikkeusoloissa ottaen huomioon valmiuslain (1552/2011) samanaikainen tarkistaminen[1].

[1] Säädöshanke OM015:00/2022, www.om.fi

Työryhmä voi keskuudessaan sopia myös uudistuksen jatkovalmistelun esivalmistelun kannalta olennaisiksi arvioitavien muiden asioiden selvittämisestä.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan (s. 188) Ahvenanmaan itsehallintoa kehitetään ja vaalitaan hyvässä yhteistyössä ja dialogissa Ahvenanmaan maakunnan kanssa. Ahvenanmaan itsehallinnon uudistamistyötä jatketaan.

Janina Groop-Bondestam, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö